

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.10.1989, sp. zn. 2 Tz 13/89, ECLI:CZ:NS:1989:2.TZ.13.1989.1

Číslo: 48/1990

Právní věta: Ke zjišťování rozsahu škody způsobené neoprávněným pobíráním dávek nemocenského pojištění ve formě peněžité pomoci v mateřství a mateřského příspěvku.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.10.1989

Spisová značka: 2 Tz 13/89

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Škoda na majetku v socialistickém vlastnictví

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132 odst. 1 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 48

Ke zjišťování rozsahu škody způsobené neoprávněným pobíráním dávek nemocenského pojištění ve formě peněžité pomoci v mateřství a mateřského příspěvku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 30. 10. 1989 sp. zn. [2 Tz 13/89](#))

Ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení krajského soudu v Českých Budějovicích z 23. 3. 1989 sp. zn. 4 To 148/89 a rozsudek okresního soudu v Českých Budějovicích ze 13. 2. 1989 sp. zn. 3 T 14/89. Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Českých Budějovicích ze 13. 2. 1989 sp. zn. 3 T 14/89 byla obviněná I. D. uznána vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. a za to byla odsouzena podle § 132 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání sedmi měsíců. Podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu patnácti měsíců.

Podle skutkových zjištění okresního soudu spočívala trestná činnost obviněné v tom, že v době

nejméně od 23. 6. 1986 do 31. 12. 1987 v době své mateřské dovolené a další mateřské dovolené jako dělnice státního podniku Gama České Budějovice, závod 04 Trhové Sviny, nechala si ke škodě svého zaměstnavatele vyplatit vědomě neoprávněně peněžitou pomoc v mateřství nejméně v částce 1078,- Kčs a mateřský příspěvek nejméně v částce 2540,- Kčs, tedy v celkové výši nejméně 3618,- Kčs, když zamlčela, že v uvedené době pobírala mzdu za pracovní činnost vykazovanou na jméno jiné osoby.

Usnesením krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 4 To 148/89 z 23. 3. 1989 bylo odvolání okresního prokurátora proti citovanému rozsudku podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Proti tomuto usnesení podal generální prokurátor ČSR v neprospěch obviněné I. D. stížnosti pro porušení zákona. Vytýká v ní porušení zákona v ustanovení § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. a v řízení předcházejícím v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. ve vztahu k ustanovení § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. a § 31 odst. 1 tr. zák. Zdůrazňuje, že soudy obou stupňů pochybily při stanovení výše způsobené škody, protože vycházely z vyčíslení škody poškozenou organizací i z výpovědi právníka krajské správy nemocenského pojištění, s těmito důkazy se nekriticky ztotožnily, aniž braly v úvahu zásadu iura novit curia, vyžadující výklad příslušných zákonných ustanovení samým soudem. V zásadě nelze mít námitek proti skutkovým zjištěním, ze kterých soudy obou stupňů vycházely. Obviněná I. D. nelze vyvrátit její tvrzení, že na provádění její práce se s ní podstatnou měrou podílel i její manžel a že ona sama práci vykonávala především o sobotách a nedělích. V souladu s vyjádřením poškozené organizace i se stanoviskem zmíněného pracovníka krajské správy nemocenského pojištění pak soudy obou stupňů vyvozují, že podmínky pro výplatu peněžité pomoci v mateřství a mateřského příspěvku nebyly splněny u obviněné pouze za soboty a neděle, kdy konala domácí práci, a dále pak za období, kdy na základě pracovní smlouvy na jméno L. V. pobírala v tomto pracovním poměru náhradu mzdy za dovolenou. S tímto právním posouzením věci stěžovatel nesouhlasí. Poukazuje na to, že pracovní smlouva na jméno L. V. je podle § 242 odst. 1 písm. a) zákoníku práce neplatná a nároky z tzv. faktického pracovního poměru obviněné se řídí ustanovením § 243 zákoníku práce. I tak jde o pravidelnou odměnu za skutečně vykonanou práci. Přitom pracovní smlouva, podle které byli obviněná a její manžel odměňováni, předpokládala plný pracovní úvazek jako v běžném pracovním poměru – tedy 8,5 hodin denně a tomu odpovídající množství zhotovených výrobků podle příslušných norem. Z toho pak dovozuje, že obviněná a její manžel měli z domácí práce stálý pracovní příjem. Jestliže se pak peněžitá pomoc v mateřství poskytuje ve smyslu zák. č. 88/1968 Sb., uveřejněném v plném znění pod č. 189/1988 Sb., místo mzdy, popřípadě místo nemocenského, je zřejmé, že obviněná nemohla být v době výkonu domácí práce tato dávka poskytnuta, proto, že měla spolu s manželem nárok na mzdu za celé kalendářní měsíce – tedy pobírala mzdu nepřetržitě. Peněžitá pomoc v mateřství má přitom povahu dávky nemocenského pojištění, která bude vyplácena v době, kdy pracovník nepracuje.

Zcela obdobná je podle názoru stěžovatele situace u mateřského příspěvku. Jestliže podle zák. č. 107/1971 Sb., uveřejněného v plném znění pod č. 106/1987 Sb., se mateřský příspěvek poskytuje jen v případě, jestliže žena v době péče o dítě nemá nárok na mzdu, případně na jiná peněžitá plnění uvedená v zákoně, je opět zřejmé, že obviněná mateřský příspěvek po dobu výkonu domácí práce nemohl být poskytnut, neboť spolu s manželem měla stálý nárok na mzdu. Nemůže být přitom rozhodující, v jakém poměru si obviněná a její manžel práci rozdělili, přičemž nelze pochybovat o tom, že podíl obviněné na výkonu práce musel být podstatný, zvláště když to byla prokazatelně obviněná, která domácí práci organizačně zajišťovala – odebírala u zaměstnavatele materiál, odevzdávala hotové výrobky, přijímala mzdu. Je také sporné, že obviněná a její manžel si mzdu nerozdělovali přesně v poměru jejich účasti na výkonu práce, ale používali ji k úhradě společných výloh, zejména k splácení půjčky. Bez ohledu na konkrétní míru účasti obou manželů (případně i dalších rodinných příslušníků) na provádění domácí práce měla tedy obviněná spolu se svým manželem stálý nárok na mzdu, který vylučoval jak pobírání peněžité pomoci v mateřství, tak i

pobírání příspěvku. Škoda na majetku v socialistickém vlastnictví měla být proto podle stěžovatele vyčíslena celou částkou ve výši 17 564,- Kčs.

Dalším pochybení spatřuje v tom, že obviněné nebyl uložen peněžitý trest. I za předpokladu, že by škoda způsobená rozkrádáním byla vyčíslena částkou 3618,- Kčs, bylo na místě uložení peněžitého trestu, a to i s ohledem na dobré majetkové poměry manželů. S ohledem na zcela zistný charakter jednání obviněné je proto nezbytně třeba ke splnění účelu trestu, aby byla postižena i přiměřeným peněžitým trestem. V závěru stížnosti pro porušení zákona proto navrhuje, aby Nejvyšší soud ČSR vyslovil zjištěné porušení zákona, napadené usnesení krajského soudu v Českých Budějovicích a předcházející rozsudek okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 2. 1989 č. j. 3 T 14/89 - 79 zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost napadeného rozhodnutí spolu s řízením, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon byl porušen.

Skutková zjištění okresního soudu v Českých Budějovicích jsou správná potud, že obviněná I. D. v době od 23. 6. 1986 do 31. 12. 1987 v době své mateřské dovolené a další mateřské dovolené jako dělnice státního podniku Gama České Budějovice, závod 04 Trhové Sviny, zamlčela svému zaměstnavateli, že v uvedené době pobírala mzdu za pracovní činnost vykazovanou na jméno jiné osoby, v důsledku toho byly neoprávněně vyplaceny dávky nemocenského pojištění ve formě peněžité pomoci v mateřství a mateřský příspěvek. V tomto směru je možné odkázat na důkazy zhodnocené správným způsobem v rozsudku okresního soudu v Českých Budějovicích i v napadeném usnesení krajského soudu v Českých Budějovicích, a to zejména na výpověď obviněné a pracovní smlouvy uzavřené mezi Gama, n. p. závod Trhové Sviny, a L. V. (ve skutečnosti obviněnou), jejichž kopie jsou založeny ve spise, výpověď mzdové účetní A. B., jakož i fotokopie žádosti o peněžitou pomoc v mateřství a žádost o mateřský příspěvek. Mimo jiné z posledně uvedeného dokumentu je zřejmé, že obviněná se svým podpisem zavázala k tomu, že v době od 22. 12. 1986 do 21. 7. 1988 nebude vykonávat žádné zaměstnání ani mít příjem z jiné výdělečné činnosti.

Za prokázanou skutečnost lze rovněž v souladu se závěry obou předchozích rozhodnutí považovat i to, že obviněná vykonávala domácí práci podle shora uvedených smluv na jméno L. V. o sobotách a nedělích. Výpověď obviněné I. D. a jejího manžela - svědka M. D. v uvedeném směru nejsou jinými důkazy vyvráceny a i stížnost pro porušení zákona považuje tuto skutkovou okolnost za nevyvrácenou.

Vadný je však skutkový závěr obou předchozích soudů ohledně výše škody, kterou měla obviněná I. D. na majetku v socialistickém vlastnictví shora popsáním jednáním způsobit. Oba předchozí soudy uzavřely, že jestliže se peněžitá pomoc v mateřství poskytuje pouze za pracovní dny a nebylo-li prokázáno, že obviněná domácí práce vykonávala v jiné dny než v sobotu a neděli, nelze pobírání této dávky nemocenského pojištění považovat za protiprávní a neoprávněné. V době od 23. 6. 1986 do 21. 12. 1986 však neplatí tento závěr ohledně 14 pracovních dnů, kdy obviněné byla vyplacena náhrada mzdy za dovolenou. V této době nesplňovala podmínky nároku na poskytnutí peněžité pomoci v mateřství a získala tak pro sebe neoprávněně uvedenou dávku nemocenského pojištění ve výši 1078,- Kčs, když za každý pracovní den jí byla vyplacena částka 77,- Kčs. Ohledně mateřského příspěvku soudy dovodily, že je poskytován za každý kalendářní den; nenáležel tedy obviněné za 6 dnů v období od 22. 12. do 31. 12. 1986, kdy jí byla proplácena další náhrada mzdy za dovolenou v tomto roce v částce 120,- Kčs, za 19 dnů proplacené dovolené v průběhu roku 1987 v částce 380,- Kčs a za 102 kalendářní dny v průběhu roku 1987 v částce 2040,- Kčs, když za každý kalendářní den jí byla vyplacena 20,- Kčs.

Takto provedený výpočet výše škody však není v souladu s výkladem příslušných právních předpisů.

Nejvyšší soud ČSR přitom nesdílí ani stanovisko stížnosti pro porušení zákona, podle kterého měla být škoda na majetku na socialistickém vlastnictví vyčíslena celou vyplacenou částkou opodstatněnou institutem peněžitě pomoci v mateřství, jakož i institutem mateřského příspěvku, představující částku 17 564,- Kčs.

K tomuto problému Nejvyšší soud ČSR uvádí následující:

Peněžitá pomoc v mateřství patří v systému dávek nemocenského pojištění pracovníků mezi peněžitě dávky nahrazující mzdu. Při splnění všech zákonem stanovených podmínek včetně ztráty mzdy z důvodu mateřské dovolené se poskytuje za pracovní dny, jimž se kladou naroveň svátky, za něž se poskytuje náhrada mzdy nebo za něž se měsíční mzda jinak nekrátí (§ 9 zák. č. 88/1968 Sb. ve znění zák. č. 103/1988 Sb. – úplné znění pod. č. 189/1988 Sb.). Peněžitá pomoc v mateřství se poskytuje za ty pracovní dny podle obecně platných předpisů (§ 23 odst. 1 a § 44 vyhl. č. 143/1965 Sb. ve znění vyhlášek č. 95/1968 Sb., č. 113/1975 Sb. a č. 79/1982 Sb.).

Při posuzování nároku na peněžitou pomoc v mateřství nutno vyjít, jak již bylo shora uvedeno, z nevyvrácené obhajoby obviněné, že ona sama vykonávala v době mateřské dovolené práci o sobotách a nedělích. Protože za tyto dny, které nejsou dny pracovními, peněžitá pomoc v mateřství nezáleží, a v ostatních, tj. pracovních dnech obviněná splňovala všechny podmínky pro přiznání této dávky, jsou přeplatkem na peněžitě pomoci v mateřství jen denní částky vyplacené za období, za které obdržela obviněná náhradu mzdy za dovolenou, tedy ve výši 1076,- Kčs.

Složitější je právní posouzení přeplatku na mateřském příspěvku. Ustálená praxe vychází z toho, že mateřský příspěvek je poskytován při splnění všech stanovených podmínek měsíčně, když tento závěr lze dovodit ze znění zák. č. 107/1971 Sb., o mateřském příspěvku (úplné znění č. 106/1987 Sb.). Poskytování příspěvku za kalendářní dny umožněné ustanovením § 6 odst. 3 cit. zák. se v této koncepci chápe jen jako administrativně technické opatření pro případy, že mateřský příspěvek náleží jen po část měsíce.

Při této právní úvaze znamená výdělek za kterýkoli den ztrátu nároku na tento příspěvek za celý kalendářní měsíc; pokud situace opakuje i v dalších kalendářních měsících, ztrácí se nárok i v těchto dalších kalendářních měsících. To tedy znamená, že u tohoto institutu je škodou na majetku v socialistickém vlastnictví celý objem finančních prostředků, který byl u tohoto titulu obviněné vyplacen. V tomto směru je tedy zřejmé, že celková výše způsobené škody na majetku v socialistickém vlastnictví bude oproti závěrům obou předchozích soudů vyšší.

Vytýkáním postupem byl v řízení předcházejícím napadenému usnesení krajského soudu v Českých Budějovicích porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., když ze shora uvedených důvodů nebyl zjištěn rozsah následku způsobený obviněnou. Krajský soud v Českých Budějovicích pak nesplnil svou přezkumnou povinnost, když vytýkaný nedostatek ponechal bez povšimnutí a odvolání okresního prokurátora proti rozsudku okresního soudu v Českých Budějovicích zamítl, tímto svým rozhodnutím porušil zákon v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. a § 256 tr. ř., a to ve prospěch obviněné I. D.